

Farbror Albihn berättar från sin skoltid. Omkring 1885.

Följande text är hämtad från en serie artiklar som var införda i Strengnäs Tidning 1962 under rubriken, "Farbror Albihn berättar"

Den 3 februari 1962 fyller lägenhetsägare John Albihn, Överby, Mariefred, bilden, 85 år. Han är född i Ytterselö men kom i de tidiga barnåren med föräldrarna till Hastigtorp utanför Mariefred. Efter något år till sjöss och olika anställningar i land, återvände han vid sekelskiftet till Mariefred. Han arbetade där som maskinist. Först vid

bryggeriet och senare under ett tjugotal år vid Gripsholms Kungsladugård. Under 25 år var han också desinfektör för ladugårdar inom Södermanland.

Intresserad och aktiv nykterhetsman har Albihn varit alltifrån ungdomsåren. Han anslöt sig till blåbandrörelsen redan i skolåldern och har där beklätt flera förtroendeposter. Blåbandrörelsen drog fram som en väckelse över bygden i början av seklet och Albihn berättar att Mariefreds Blåbandsförening då hade 500 medlemmar och att han själv vid ett stort friluftsmöte i Taxinge-Näsby kunde fästa det blå bandet, som tecken på nyvunnet medlemskap i rörelsen, på inte mindre än 80 ortsbor. Han var också i flera år kretsföreståndare inom blåbandrörelsen och kan nu se tillbaka på ett över 70-årigt medlemskap.

1902 blev också Albihn vald till föreståndare för Elimkapellets – nuvarande Baptistkyrkans - i Mariefreds söndagsskola.

Han har också gjort insatser inom ungdomsföreningen Vår –blomman, en sammanslutning som tillkom omkring sekelskiftet och rekryterades bland ungdomarna inom baptistförsamlingen. John Albihn har också varit verksam inom Södermanlands baptistmission i många år liksom även inom baptistförsamlingens diakonkår, och ledamot och viceordförande i barnavårdsnämnden under många år.

John Albihn har varit en mycket god iakttagare och gjorde minnesanteckningar om livet i Mariefred i gamla tider. Då han samtidigt var en synnerligen god berättare har han anlitats i olika sammanhang , bl.a. vid Hembygd-föreningens brasaftnar och även då det gällt att för dess arkivs räkning tala in ljudband med hågkomster om gamla Mariefred.

I yngre år medarbetade John Albihn också i Strengnäs Tidning där förresten just pågår en serie i vilken han berättar om barndomsminnen

Skolan, troligtvis 1910, med skolbarn och personal uppställda, blev senare metallfabrik och är nu bostadshus och snickeri. Djurgårdssporten i bakgrunden. Foto. Okänd

Min första skoltid blev för mig som för andra två år i småskolan. Vi bodde då vid Hastigtorp och skulle därifrån över hagarna till småskolan , som då hölls vid Lugnet. Det hela kunde vintertiden, då ingen som helst väghållning förekom, bli ganska besvärlig. Far bad därför Skolrådet att jag skulle få gå i staden men det var inte så lätt det heller för en sju-åttå års pojke.

Skolan började den 10 februari och det var rätt mycket snö. En halv mil var det till skolan och lika långt hem igen. Ibland om morgnarna hade Hista snöplog inte hunnit fram till det ställe på vägen vid Väster Ekeby , där den enligt överrenskommelsen skulle möta snöplogen från Kungladugården. Gummistövlar existerade inte på den tiden , så kängor och strumpor kunde vara rätt våta, då man kom fram till skolan.

Lärarinnan, fröken Sandström, var dessbättre förståelsefull mot oss som kom blöta om fötter och ben. Vi fick värma oss vid kaminen, som hon själv eldade. Jag, som var stor till växten, hade placerats invid kaminen och erbjöd mig att lägga in ved då det behövdes. Erbjudandet formulerade jag så här :”Jag kan hjälpa moster lägga in ved ”. ”Här säger vi inte moster, utan fröken” svarade lärarinnan och det gick ju också för sig.

Fick sitta över

Snart nog blev jag flyttad till andra klass. Till följd av den långa skolvägen hade jag fått sitta över ett år, men genom mors och brors försorg hade jag hemma lärt mig både att skriva och läsa och i många fall fått bättre allmänbildning än de som gått i ettårskursen enligt vad ”fröken” själv konstaterade. Därför fick jag nästan omedelbart flytta upp i andra klass. Där fick jag förresten snart nog börja läsa och skriva med dem som hade svårighet att hänga med i skolarbetet.

En dag skickade mig fröken Sandström till handlare Fryckholm i ”Femtianian” för att köpa ett skålpund kaffe. Det skulle vara av samma sort som fröken brukade ta, och hon skulle själv komma och betala det senare.

Jag fick kaffet i en papperspåse men ute på trappen halkade jag och föll handlöst i gatan. Påsen gick sönder och kaffet föll ut i den nyfallna snön. En förbipasserande fru berättade händelsen för handlanden Fryckholm, som kom utspringande och gav mig en rejäl örfil samt kallade mig för drummel.

-Nu har du ställt till det bra !

Bönplockning

Den hurringen var förresten den enda jag fick under hela min skoltid. Fryckholm kom ut med en ugnspanna och befälde mig att plocka upp varenda böna, Jag lyckades tydligen inte riktigt med det, ty då handelsman smält bort snön ur pannan och vägt om kaffet, så fattades det några gram . Det värsta var , menade han, att han heller inte hade mera kaffe av just den sorten. Enligt råd från damen, som fört min talan, meddelade han fröken Sandström faktum på en lapp i paketet.

När hon hade läst berättelsen på lappen i påsen , sa hon :”Ja, det där var inte gott !”

Sanda trappen

Om hon menade mig eller kaffet , vet jag inte, men på rasten tittade jag på den skrivna lappen och där stod det ”Salvador” , troligen var det namnet på extrakaffet. Jag behövde emellertid aldrig någon mera gång gå till handlare Fryckholm varken för egen eller andras räkning. Fröken menade , att han i alla fall skulle anmodas sanda trappan , innan värre olyckor hände.

En dag då vi kom till skolan, sa vår lärare magister Boman : Idag blir det en stor dag. Klockan 12 ska vi vara uppställda vid Drottning- bryggan i Slottsparken för att hälsa Hans Majestät Konung Oscar II och drottning Sofia med svit . Han kommer med hjulångaren ”Sköldmön” för att med sitt jaktsällskap bedriva jakt i Hjorthagen. Vi ska hälsa honom med ”Kungssången” .

Så gjorde magistern en paus och sedan fortsatte han : -” Ni som kan springa hem på rasten och snygga upp er lite , gör detta och sedan ställer vi upp på skolgården för att i samlad trupp tåga upp till slottet.

Det var ju tråkigt att vi inte visste något om besöket tidigare. I så fall hade de som inte hinner, inte behövt komma barfota till uppvaktningen. Men det kanske inte heller skadar att Kungen får se barfotabarn. För er barn väger säkerligen glädjen, att få se ”Sköldmön” och det fina sällskapet mer än väl upp olägenheten att behöva uppvakta Kungen barfota.

Klockan 12 var vi också mycket riktigt uppställda på två led vid bryggan och sjöng ”Kungssången”. Borgmästare Nordström bringade ett leve för Konungen och vi hurrade, någon till och med en gång för mycket.

De eleganta damerna klev iland och flickorna överlämnade sina blombuketter samt neg så vackert. Vi pojkar bockade oss och alla såg glada ut, trots att några var barfota.

Efter marschen tillbaka till skolan meddelades att skolarbetet dagen till ära var slut för dagen, och att befälet på ”Sköldmön” hade lovat att visa fartyget för intresserade.

Stor upplevelse

För oss, som så ofta ej haft tillfälle att se en båts innandöme, var detta en stor upplevelse. Flera av oss hade heller inte haft tillfälle att se sig omkring i den vackra Slottsparken tidigare, varför jag och den nu bortgångne ”Kalle Kula” samt en pojke från Stora Sundby, ovanligt liten till växten, tog oss en promenad där i väntan på båtvisningen.

Från Drottningbryggan fortsatte vi fram till ”Kronan”, som inte var så fin då som nu men ändå imponerande. Döm om vår förskräckelse, när vi upptäckte att drottningen med sin uppvaktning satt på sofforna i närheten av ”Kronan”. Vi vände tvärt och sprang genast vägen ner till stranden på gången, där ”Svea” står. Vi var ovissa vilken väg vi skulle gå tillbaka, ty parken var avspärrad av ett nät. Gamle slottsvaktmästar Gysslar, som kom på oss pojkar, försäkrade att han skulle bli olycklig med anledning av vårt intrång på det avspärrade området.

Minne för livet

Så blev det emellertid inte, ty en av hovdamerna kom ner till oss och meddelade att drottningen ville hälsa på oss. Vi traskade modstulna barfota fram till den höga damen, som i tur och ordning tog oss i hand och frågade ut oss om namn, ålder o.s.v. För oss blev det ett minne för livet. – Du är stor för din ålder, sa drottningen till mej och till Kalle Berglind sade hon:--Du har haft engelska sjukan så du har ej kunnat växa för den här – och så klappade hon honom på hans krokiga rygg. – Du har stannat i växten, sade hon till August från Sundby.

Vi bockade oss och tänkte dra oss tillbaka till vår anonymitet igen, men då bad hon oss vänta litet och tog ur sin börs fram några femtioöringar, av vilka vi fick var sin. Vi tog på nytt i hand och försökte åstadkomma någonting liknande en hovbugning.

HURRA !

Vid båtens avgång på eftermiddagen var det säkert inga, som svängde sina gamla mössor och hurrade med sådan känsla som just Kalle Kula, August och jag.

Skolavslutningar och andra högtidsstunder.

Skolan hade på sin tid som nu sina högtidsstunder. Skillnaden var väl bara den att dessa värdesattes mycket mera förr. Vårterminens avslutning och skolans början högtidlighölls med sång och bön. Vi ungar var iklädda våra bästa kläder och efter sången avtågade vi till Gripsholms slott, där grundlig förevisning skedde. På slottsteatern sjöng vi en psalm och sedan tågade vi vidare till Hjorthagen., där vi dansade ringlekar på Vasaslätten .

Någon gång var vi också uppe till Skansen vid Näsängsudden, där faktor Andersson berättade om Åkers Styckebruks omfattande utlastning av kanoner vid Näsängsudden under Krimkriget på 1850-talet. Vid en pingsthelg, ett av de åren, berättade han. Låg inte mindre än 30 st. Engelska fartyg för ankar eller vid lastkaj där ute.

Vid Näsängsudden utspisades också skolbarnen med mjölk och smörgås vid sina utflykter medan lärarpersonalen nöjde sig med kaffe och dopp. Även skolbarnen från Hagalund och Lugnet var med på utfärderna och den snälle farbror Thorberg, som var djurvaktare i Hjorthagen, visade hjortarna och berättade då bl.a. om att gärdesgården runt Hjorthagen var så hög, därför att ett antal älgar hade först dit från Stockholm. Farbror Thorberg visade oss också var man i Hjorthagen brände tegel. Leran togs på ett åkerstycke intill Bomlers smedja. Han tillhöll oss också att inte skrämman hjortarna samt berättade om Pörtudden – där Gripsnäs nu ligger – varest slottet hade sitt fläskrökningspörte. På Vasaslätten var Jenny Hallberg lekamma och vi lekte ”Jakob, var är du?”, ”Käppas till leken” o.s.v.

Det skulle bli dans

Några av stadens herrskapsflickor, som ej gick i den vanliga skolan utan i en flickskola, tog reda på några av oss storväxta pojkar, däribland var jag, iförd en nysydd kostym, som blivit för liten åt min äldre bror, samt stjärkrage. Detta gjorde väl att backstugupojken föll i smaken hos självaste borgmästare Nordströms dotter, som menade att nu skulle det bli dans. Skoldanser var inte vanliga företeelser på den tiden. Vi drog oss undan ovanför Vasaslätten. Jag var alldeles främmande för danskonsten och fick förresten den gången nog för alltid.

All vår början bliver svår, även i dans, men efter instruktioner beträffande fattningen, så slog väl jag min arm om livet på min dam